

Ekin Dağlı¹
Araştırmacı

DEĞERLENDİRME NOTU

2025 ALMANYA SEÇİM SONUÇLARI BİZE NE SÖYLÜYOR?

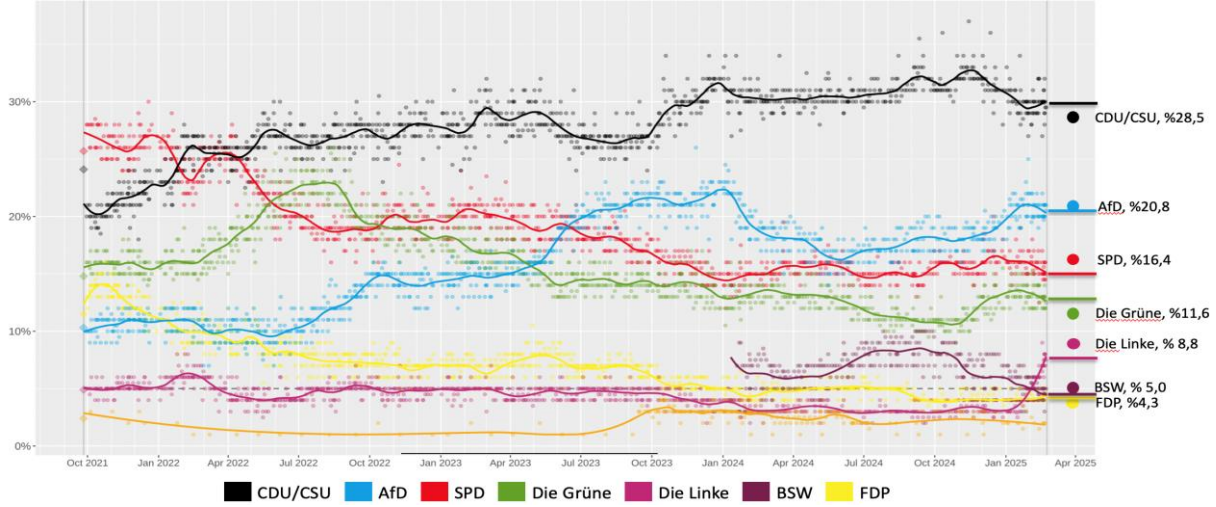
23 Şubat 2025 Almanya Federal Meclis seçimleri, trafik ışığı koalisyonunun seçmen nezdinde cezalandırıldığı, dört sene aradan sonra CDU/CSU'nun iktidara döndüğü bir seçim oldu. Bu sefer geminin dümeninde Merkel yerine kendisini Merkel'in daha sağında konumlandırıran Merz var. Merz'in takipçisi aşırı sağcı AfD. %21 ile AfD şu ana kadar almış olduğu en yüksek oy oranına ulaşarak Federal Meclis'teki sandalye sayısını neredeyse iki katına çıkardı. Seçimin bir diğer kazananı %9 oy oranına ulaşan radikal sol parti die Linke oldu. %83 katılım oranı ile Federal Almanya tarihinin görmüş olduğu en yüksek katılıma sahip olan bu seçimler, aşırı sağ ve aşırı solun yükselişiyle sonuçlanmış oldu. Oluşan bu yeni meclis aritmetiğinde Merz'in işlevsel bir koalisyon kurmak gibi zor bir sorumluluğu var. Merz'in vaat etmiş olduğu ekonomik liberalleşme adımlarını atması, düzensiz göçü sınırlandırması, AB içerisinde Almanya'nın liderliğini pekiştirmesi ve Türkiye ile stratejik ortaklığı geliştirmesi, müstakbel koalisyon ortaklarını ikna etmesinden geçiyor.

Almanya seçimlerinde ne oldu?

Şansölye Olaf Scholz, popülaritesi düşük olmasına rağmen Sosyal Demokratlar'ın (SPD) adayı olarak yeniden yarıştı. SPD, 1949'dan bu yana ilk kez üçüncü sıraya düştü. Friedrich Merz, merkez sağ Hristiyan Demokratlar (CDU) ve Hristiyan Sosyal Birliği'nin (CSU) adayı, CDU/CSU, 630 sandalyeden 208'ini kazandı. The Economist'in seçim tahmin modeli, CDU/CSU'nun birinci parti olma şansını %99'dan fazla olarak göstermişti. Aşırı sağcı Almanya için Alternatif (AfD), göç ve hayat pahalılığına duyulan öfke nedeniyle milletvekili sayısını neredeyse iki katına çıkardı.

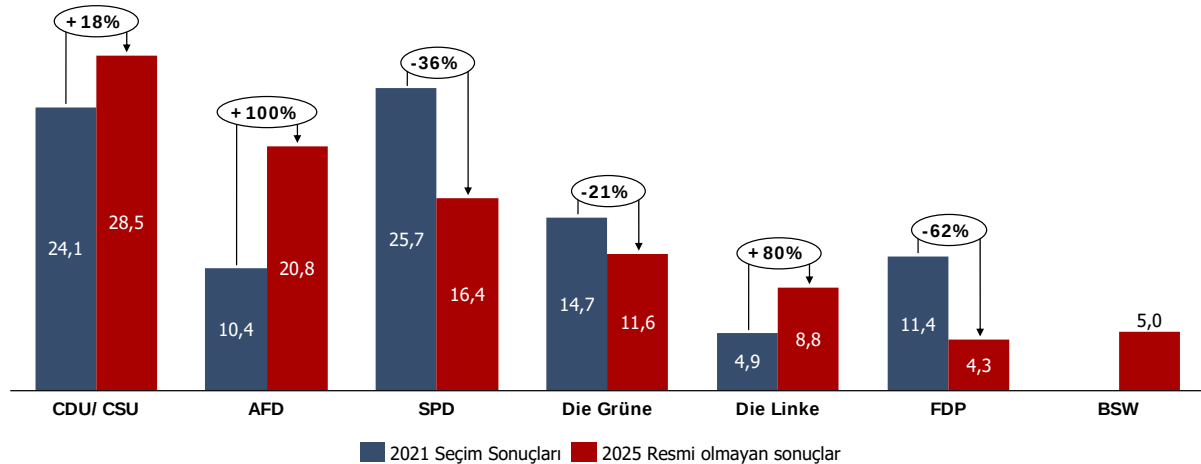
¹<https://www.tepav.org.tr/tr/ekibimiz/s/1492>

Bu çalışmada ifade edilen bulgular, yorumlar, sonuçlar, öneriler ve görüşler tamamen yazarına aittir. TEPAV'ın resmi görüşü değildir. © TEPAV, aksi belirtilmedikçe her hakkı saklıdır.

Sekil 1. Ekim 2021'den itibaren anket ortalamaları (%)

Kaynak: The Economist

Anket ortalamalarına baktığımız zaman Şubat 2022'den itibaren CDU/CSU'nun birincilik koltuğunu kaptırmadığını görüyoruz. Friedrich Merz liderliğinde bu üç seneyi oy oranlarını 25 – 33 bandında tutarak geçiren CDU/CSU, anketlerde 3 yıldır birinci parti konumundaydı. Son anket ortalamalarının öngördüğü %30'un 1,5 puan altında kalarak oyların yüzde 28,5'ini alan CDU/CSU, tarihinin en kötü ikinci seçim sonucunu almış olmasına rağmen seçimi birinci bitirmeyi başardı. Anketlerin öngörmüş olduğu yüzde 20,3'ün 0,5 puan üstünde oy alan AfD, yüzde 20,8 ile tarihinin en yüksek oy oranına ulaşmış oldu. Tarihinin en kötü sonucunu alarak seçimi ilk defa ilk ikiye giremeyerek bitiren SPD, anketlerin öngörmüş olduğu yüzde 15'in 1,4 puan üstünde oy alarak 16,4 ile üçüncü parti oldu. Die Grüne, son anket ortalamalarının göstermiş olduğu yüzde 13'ün altında kalarak seçimi yüzde 11,6 oyla noktalamış oldu. Seçime 1 ay kala yapmış olduğu sıçrama ile dikkatleri üstüne çeken die Linke, en yüksek anket tahminini de geride bırakarak yüzde 8,8'e ulaştı. Anket ortalamalarının 0,2 puan üstünde oy almasına rağmen BSW, yüzde 4,97 oranında oy alarak binde 3 oy oranı ile meclise girme şansını yitirmiş oldu. Tarihinin en kötü sonucunu alan FDP, anket tahmini olan 4,6'nın da gerisinde kalarak oyların yüzde 4,3'ünü alabildi. Toparlayacak olursak, anket tahminlerinin üzerinde oy alarak meclise giren partiler AfD, SPD ve die Linke oldu.

Sekil 2. 2021'den 2025'e oy değişimleri

Kaynak: Bundeswahlleiterin, TEPAV Görselleştirmeleri

2021 seçimi ile 2025 seçimini karşılaştırdığımız zaman 3 partinin oy kaybettiğini, 3 partinin oy kazandığını, bir partinin de ilk seçim sonucunu almış olduğunu görüyoruz. Oy kaybına uğrayan 3 partinin ortak özelliği, 3'ünün de Almanya'nın ilk 3 partili koalisyonu olan "trafik lambası" koalisyonunun üyeleri olmuş olması. Alman halkı trafik lambasına dur yaktı, adeta cezalandırdı. SDP, die Grüne ve FDP sırası ile 2021'den 2025'e %36, %21 ve %62 oranında oy kaybettiler. FDP 1949'dan bu yana ikinci kez baraj altında kaldı. Koalisyon dışında olan büyük partiler seçimin kazananı oldular. CDU/CSU'da, AfD'de, die Linke'de bir önceki seçime göre oylarını arttırdılar. CDU/CSU oylarında %18'lik, AfD %100'lük, die Linke %80'lik oy artışı yaşadılar. Die Linke'den ayrılarak ilk defa seçime giren BSW, %4,97 ile baraj altında kaldı. Die Linke, bünyesinden %4,97 oy alan bir parti çıkartmasına rağmen tarihinin en iyi sonuçlarından birini almış oldu.

AfD'nin yükselmesinin altında yatan sebepler

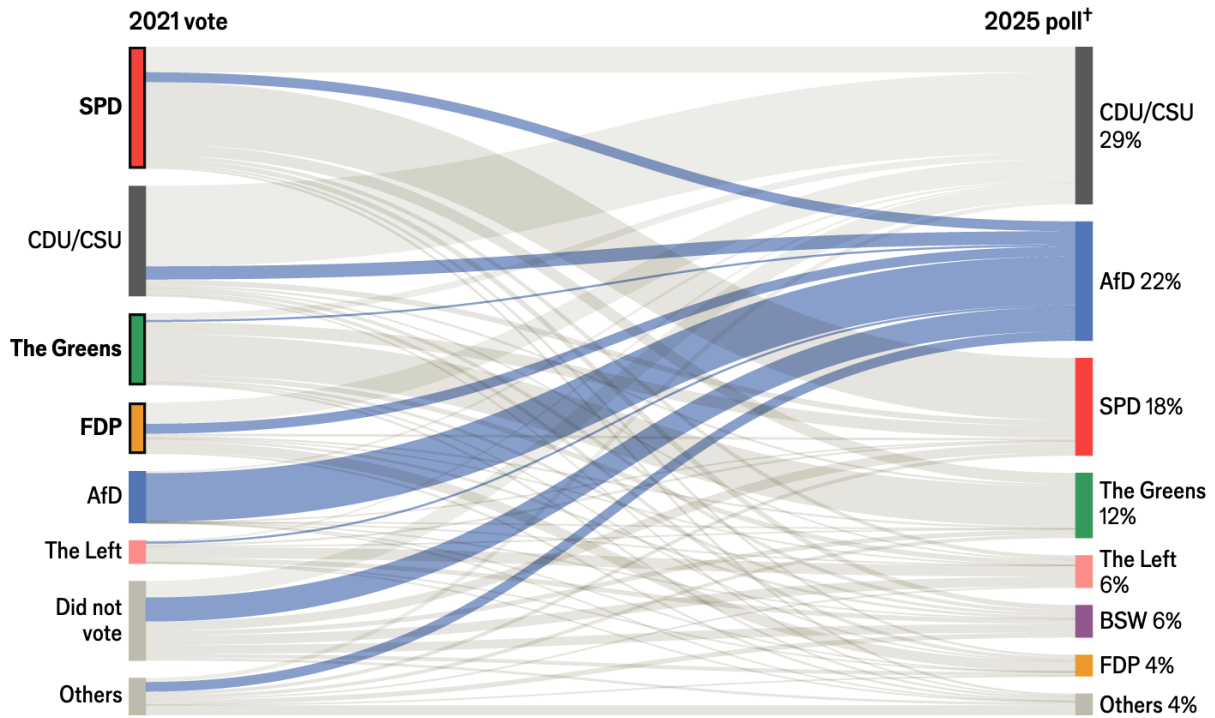
Almanya için alternatif (AfD) Şubat 2025'te yapılan Almanya federal seçimlerinde önemli bir başarı elde etti. Oy oranını ikiye katlayarak %20,8'e yükseltti ve Federal Meclis'teki en büyük ikinci parti oldu. Bu yükselişe çeşitli faktörler katkıda bulundu:

- **Ekonomik ve Sosyal Kaygılar:** Avrupa Birliği'nin en büyük ekonomisi iki yıldır resesyonda ve Donald Trump'ın Avrupa'yı gümrük vergileriyle vurma tehdidini gerçekleştirmesi halinde daha da kötüleşecek gibi görünen kasvetli bir görünüm var. Rusya'dan ucuz enerji ithalatının sona ermesi ve Çin'in dünya pazarındaki rekabet gücünün artmasıyla sarsılan üretimle birlikte ülkenin ekonomik modeli şüphe altında. Bu gelişmelerin sonucu olan enflasyon, yüksek enerji maliyetleri ve ülkenin mali istikrarına ilişkin endişeler seçmenler arasında yankı buldu.
- **Göçmenlik ve Güvenlik:** Birçok seçmen, göçü bir güvenlik sorunu olarak görmüş, AfD de göçü bir tehdit olarak çerçevelemiştir. Göçmenler tarafından gerçekleştirilen bir dizi terör saldırısı da halkın göçmenlik sistemine olan güvenini sarsarak Almanya için Alternatif (AfD) partisine bir fırsat verdi. AfD, terör saldırılarının ardından halkın korkularından faydalanarak göçmen karşıtı söylemini arttırdı. Bunun yanında AfD, çok kültürlülüğü toplumsal barış ve Alman ulusal kimliği için "ciddi bir tehdit" olarak görüyor. AfD, Alman kültürünün ülkede baskın kültür olarak korunmasını savunuyor.
- **Siyasi Hayal Kırıklığı:** Seçmenlerin sadece %14'ü giden hükümetin performansını onaylamıştır ki bu oran tüm zamanların en düşük seviyesidir. Seçmenlerin %83'ü ülkenin durumuyla ilgili endişelerini dile getirmiştir. AfD destekçilerinin %85'i AfD'yi ana akım siyasetle ilgili hayal kırıklıklarını gideren tek parti olarak görmektedir. Geleneksel partilere yönelik yaygın hayal kırıklığı, AfD'ye fayda sağladı.
- **Doğu Almanya'da Karşılık Bulması:** Birçok doğulu Alman, ana akım partiler tarafından görmezden gelindiğini ve yanlış anlaşıldığını düşünüyor. Ekonomik eşitsizliklere duyulan kızgınlık AfD'ye olan desteği artırıyor. Doğudaki ücretler, birleşmeden 35 yıl sonra bile batıdakinden daha düşük ve Doğu eyaletlerindeki yüksek işsizlik oranları, ekonomik eşitsizliği sürdüren etkenlerden. Bunun yanı sıra göç politikaları konusunda Batı Almanya tarafından duyulmadığına dair güçlü bir his, AfD'nin doğu eyaletlerindeki desteğini arttırdı. AfD, Almanya'nın doğusundaki beş

eyalette de baskın güç olarak ortaya çıktı. Doğu'daki başarının yanında AfD, ilk kez iki batı seçim bölgesinde çoğunluğu kazandı.

- **Uluslararası Destekler:** Elon Musk ve ABD Başkan Yardımcısı J.D. Vance gibi isimlerin eşi benzeri görülmemiş destekleri, AfD'nin mesajını güçlendirdi. Elon Musk, AfD adına Halle'de düzenlenen bir kampanya etkinliğine video aracılığıyla katılarak katılımcıları uluslarının tarihinden utanmamaya çağırdı. Musk, 4,000 AfD destekçisine "Bence siz gerçekten Almanya için en iyi umutsunuz" dedi. Musk, ayrıca Welt am Sonntag gazetesinde bir köşe yazısı yayınlarak Almanları AfD'ye oy vermeye çağırdı. Başkan Yardımcısı J. D. Vance, Münih Güvenlik Konferansı'nda, Alman medyasının yarın yapılacak Almanya seçimleri öncesinde AfD'ye bir "kampanya hediyesi" olarak nitelendirdiği bir konuşma yaptı.
- **Genç Seçmen Desteği:** AfD, 18-24 yaş arası seçmenlerin yaklaşık %21'inin ilgisini çekerek bu yaş grubu içerisinde bir önceki seçime göre 14 puanlık bir artış gösterdi. AfD'nin mesajı özellikle Almanya'nın doğusundaki genç erkek seçmenlerde, özellikle de temel eğitim almış ve ekonomik beklentileri düşük olanlarda yankı buldu. Erkekler, kadınlara kıyasla AfD'yi daha fazla tercih ettiler. 30-44 yaş aralığındaki erkek seçmenlerin %23'ü AfD'yi desteklerken 45-59 yaş aralığında bu oran %25'e yükseldi. Kadınların AfD'ye verdiği destek nispeten daha düşük. 30-44 yaş grubundaki kadın seçmenlerin %15'i, 45-59 yaş grubundakilerin ise %12'si partiyi destekledi.

Sekil 3. 2021'den 2025'e AfD'ye olan oy geçişleri

Kaynak: The Economist

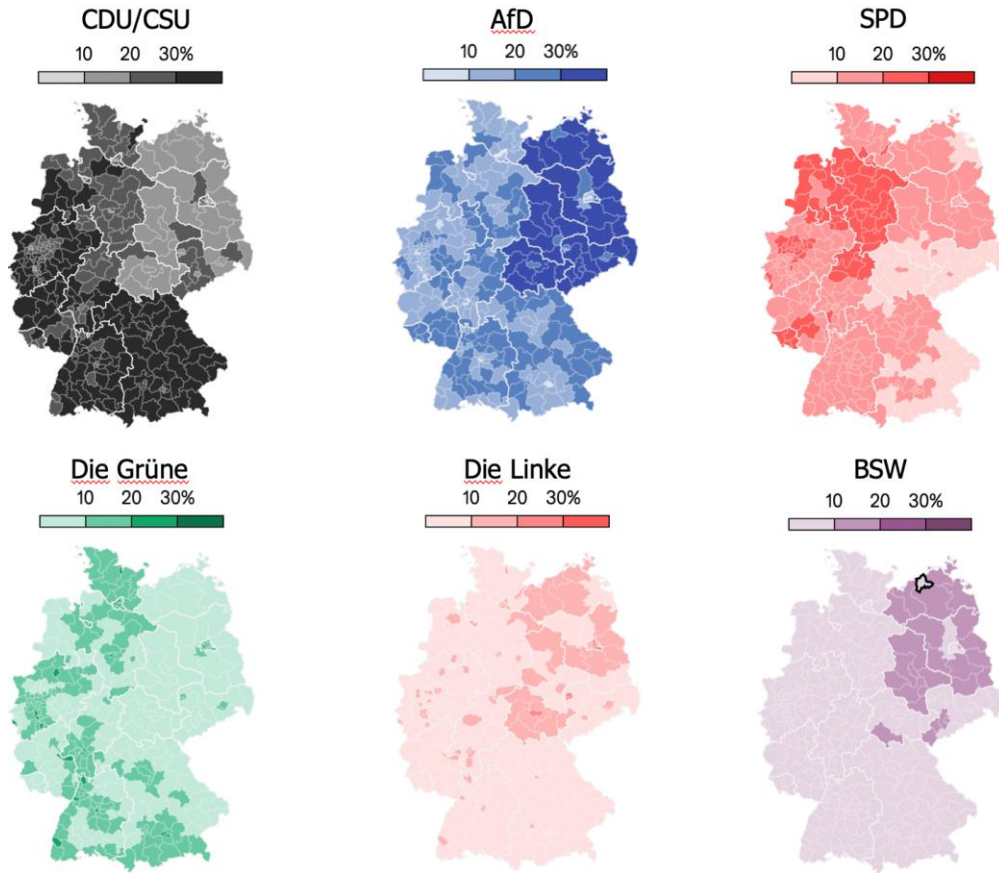
The Economist'in anket sonuçlarını baz alarak yaptığı çalışmaya göre AfD, geçmiş seçimde kendisine oy veren bloğu neredeyse olduğu gibi muhafaza etmiş. 2021'de oy kullanmayan, CDU/CSU'ya, FDP'ye, SPD'ye ve küçük partilere oy vermiş olan seçmenden %10 civarında oy alarak 2025 seçimlerinde %20,8 oy alarak ikinci oldu. Bu da bize gösteriyor ki, AfD die

Grüne ve die Linke seçmeni dışında her seçmen grubundan oy alabiliyor ve merkez sol ve merkez sağdan oy alma potansiyeli yüksek.

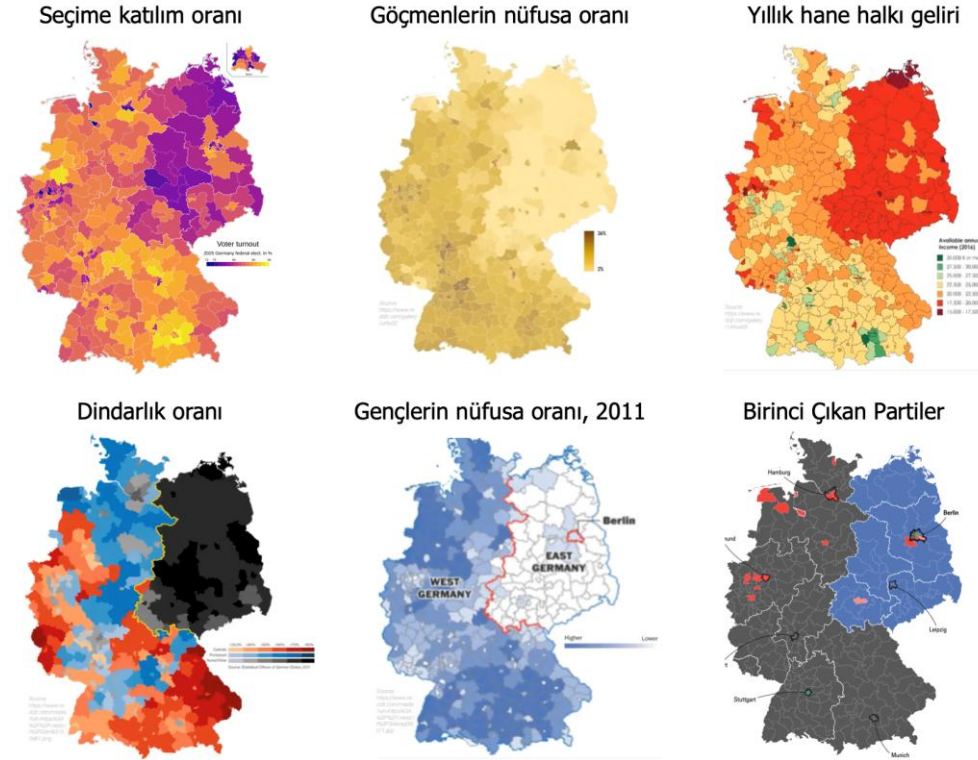
Demografinin seçim sonuçları üzerindeki etkisi

Almanya seçim sonuçlarına bölgesel bazda baktığımız zaman Batı Almanya'da CDU/CSU'nun, SPD'nin ve Die Grüne'nin güçlü olduğunu, Doğu Almanya'da ise AfD, Die Linke ve BSW'nin güçlü olduğunu görmekteyiz. Batı Almanya'da merkez partiler güçlü iken Doğu Almanya'da radikal partilerin güçlü olmasının altında sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve demografik etkenler bulunmaktadır. Doğu Almanya'da 2025'te seçime katılma oranı %70-%75 arasında gerçekleşmişken Batı Almanya'da bu oran %80-%85 arasında gerçekleşmiştir. Batı Alman seçmenin 1949'dan beri bir demokrasi kültürünün olması, 1990'tan beri oy kullanan ve seçim ile gelen partilerin, hayat kalitelerini arttıracığına dair inançları daha düşük olan Doğu Alman seçmeni ile demokrasiye olan bakış açılarının farklı olması, bu farkı açıklayan ana etkenlerden biri olabilir. Batı Almanya'da, Doğu Almanya'ya kıyasla genç seçmen nüfusunun, yıllık hane halkı gelirin, dindarlık oranının ve göçmenlerin nüfusa oranının daha yüksek olması, oy tercihleri üzerinde etkin olan faktörlerden sadece birkaçı. CDU/CSU'nun daha dindar bölgelerde daha yüksek oy alması partinin Hristiyan – demokrat kimliğiyle; merkez partilerin, yıllık hane halkı geliri daha düşük olan bölgelerde daha düşük oy alması, bu partilerin refahı arttırmayı hedeflerken Doğu Almanya'ya uygun politikalar üretememiş olmalarıyla açıklanabilir.

Şekil 4. 2025 seçimlerinde seçim bölgelerine göre birinci çıkan partiler

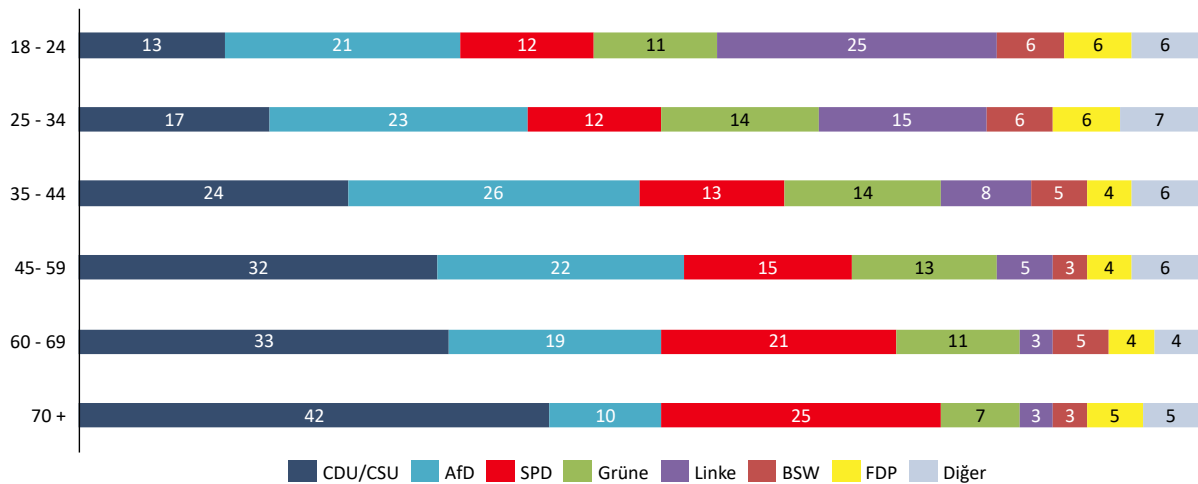

Kaynak: The Economist

Şekil 5. Demografik Göstergeler

Kaynak: Statistische Ämter des Bundes und der Länder

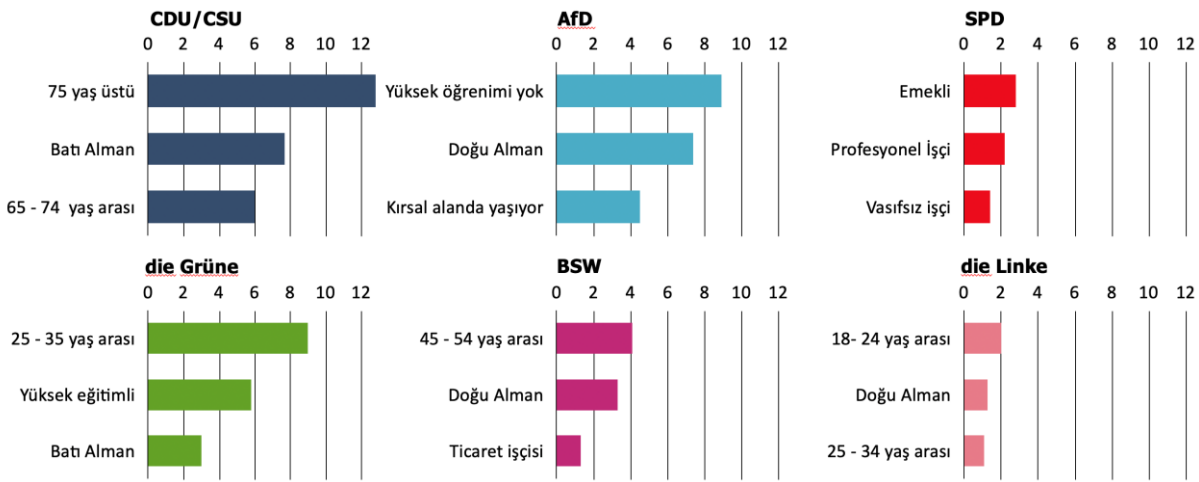
Şubat 2025 seçimlerinde seçmen yaşı ile merkez sağ ve merkez solun oyu arasında doğru orantı varken radikal sol partiler ile ters orantı vardır. AfD, 70 yaşın altındaki seçmenler nezdinde karşılık bulmuştur. Çevreci die Grüne'de 70 yaş üstü seçmene ulaşmakta zorluk çekmiştir.

Şekil 6. Yaş gruplarına göre oy dağılımları, %

Kaynak: Simon Kuestenmacher, ARD/Infratest, Bundeswahlleiterin, TEPAV görselleştirmeleri

En çok oy alan 6 partinin seçmenleri farklı demografik özellikleri ile ön plana çıkmaktadır. CDU/CSU'nun seçmenlerinin çoğunluğunu 65 yaş üstü Batı Almanlar, AfD'nin seçmenlerinin çoğunluğunu kırsal alanda yaşayan, yüksek öğrenimi olmayan Doğu Almanlar, SPD'nin seçmenlerinin çoğunluğunu emekliler ve işçiler, Die Grüne'nin seçmenlerinin çoğunluğunu 25-35 yaş arasında bulunan, yüksek eğitilmiş Batı Almanlar, BSW'nin seçmenlerinin çoğunluğunu 45 – 54 yaşında olan, Doğu Alman ticaret işçileri, Die Linke'nin seçmenlerinin çoğunluğunu ise 34 yaşından küçük Doğu Almanlar oluşturmaktadır.

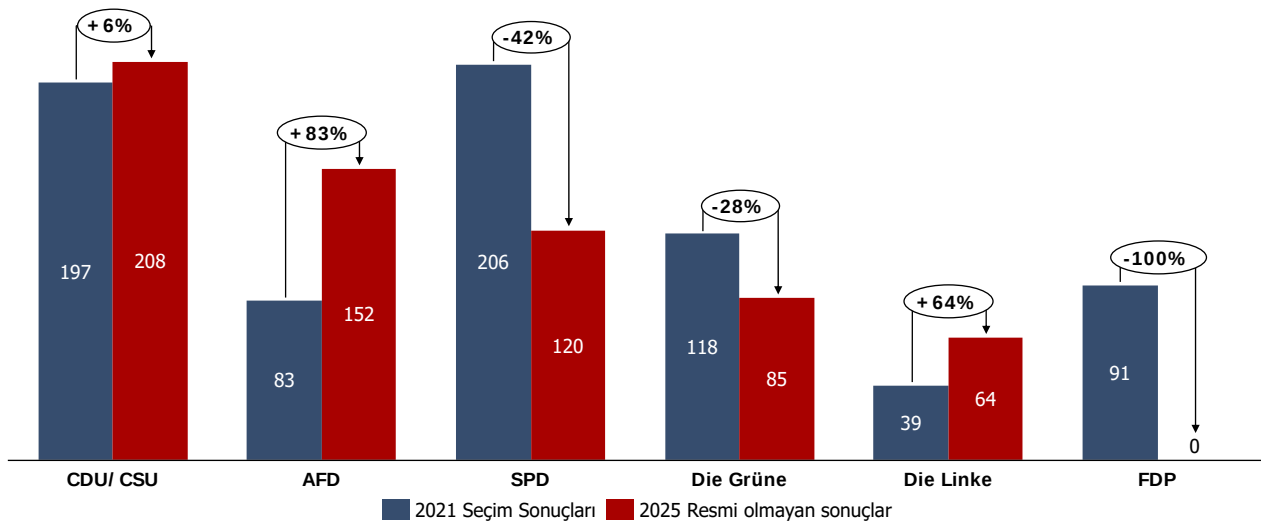
Şekil 7. Demografik faktörlerin 2025 seçimlerinde oy tercihleri üzerindeki etkisi, %

Kaynak: The Economist, TEPAV Görselleştirmeleri

Yeni meclis aritmetiğinde gerçekleşmesi muhtemel koalisyon hükümetleri

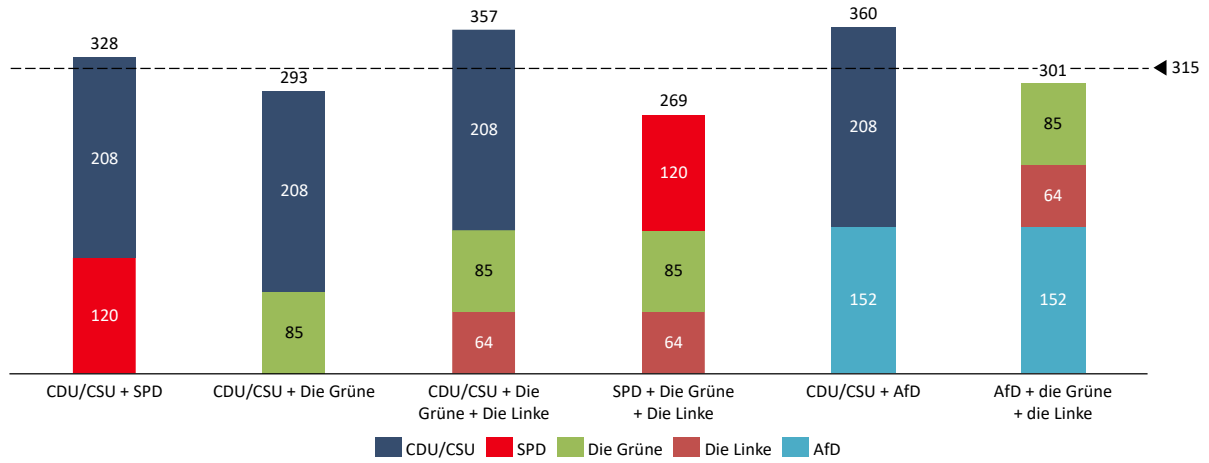
Şekil 8. Federal Meclis'teki koltuk sayısının değişimi

Kaynak: Bundeswahlleiterin, TEPAV Görselleştirmeleri

Seçim sonrasında oluşan yeni meclis aritmetiğine göre 3 farklı koalisyon kurulabiliyor. CDU/CSU + AfD, CDU/CSU + SPD ve CDU/CSU + die Grüne + die Linke aritmetik olarak hükümet oluşturabilen koalisyon senaryoları. Merz, kendi liderliği altında CDU/CSU'nun AfD'ye karşı *Brandmauer* 'i, Türkçe mealiyle “güvenlik duvarı”nı koruyacağını vurguladı. Bu da CDU/CSU +AfD koalisyonunu ihtimal dışına itiyor. CDU/CSU için en olası küçük ortak SPD, bu da bilinen diğer adıyla “büyük koalisyon”un gerçekleşmesini olağan kılıyor. Federal düzeyde denenmemiş bir CDU/CSU + die Grüne + die Linke koalisyonu da yeterli sayıya sahip, ancak Merz'in saflarında yer alan pek çok kişi (özellikle CSU) die Grüne'ye ve die Linke'ye karşı çıkıyor. Bu zamana kadar CDU/CSU hiçbir zaman die Linke ile koalisyona girmedi. Eğer bu ihtimal gerçekleşirse Alman kamuoyu araştırma şirketi Forschungsgruppe Wahlen tarafından yakın zamanda yapılan bir ankete katılanların neredeyse yarısı yeni bir büyük koalisyonun “kötü” olacağını söyledi. Neredeyse üçte ikisi siyah-yeşil eşleşmesi için bu görüşü savundu. Seçim sonrası koalisyon görüşmelerinin iki ay ya da daha uzun sürmesi bekleniyor.

Şekil 9. Muhtemel 2 parti ve 3 parti koalisyonları

Kaynak: Bundeswahlleiterin, TEPAV görselleştirmeleri